

Vanliga miss- förstånd om nya SoL

utifrån arbetet med barn,
unga och våld

Den 1 juli 2025 trädde socialtjänstlagen (2025:400) i kraft. Syftet är att göra socialtjänsten mer förebyggande, lättillgänglig, jämställd och kunskapsbaserad. Barnets rättigheter stärks och det förtydligas att socialtjänsten ska främja både jämlika och jämställda levnadsvillkor. När det gäller barn, unga och våld finns många frågetecken hos yrkesverksamma. Den här skriften rätar ut några av dem.

Socialtjänsten ska i och med den nya socialtjänstlagen fokusera på förebyggande arbete och icke behovsprövade insatser. Behöver man fortfarande anmäla oro för barn och unga som misstänks vara utsatta för våld eftersom de kan få stöd ändå?

Nej, den nya socialtjänstlagen har inte ändrat regleringen gällande anmälan om oro för barn och unga. Anmälningsskyldigheten är densamma och påverkas inte av att socialtjänsten har fått ett tydligare ansvar för att arbeta förebyggande.¹

Att ett barn eller en ungdom tar del av en insats utan individuell behovsprövning gör inte att anmälningsskyldigheten inte kan bli aktuell. Det kan till exempel handla om

information som framkommer i en gruppverksamhet och som faller inom anmälningsskyldigheten.

Behöver utredning inledas när barn och unga misstänks fara illa på grund av våld eftersom de kan få stöd genom insatser utan individuell behovsprövning?

Ja, reglering kring att inleda utredning kvarstår. Misstanke om utsatthet för våld är i regel ett skäl för att inleda utredning genast.²

I den nya socialtjänstlagen saknas en paragraf om socialtjänstens möjlighet att polisanmäla våld mot barn. Betyder det att socialtjänsten inte längre kan göra det?

Nej, möjligheten för socialtjänsten att anmäla att ett barn blivit utsatt för våld regleras i 10 kap. 21 § OSL. I den gamla socialtjänstlagen fanns en hänvisning till OSL, men då bestämmelsen förklarade innebörden av en bestämmelse i en annan lag har hänvisningen tagits bort.³ Det som reglerar socialtjänstens möjlighet att göra polisanmälan framgår i Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 2014:6) om handläggning av ärenden som gäller barn och unga. Om det finns en misstanke om brott mot ett barn enligt 3, 4 eller 6 kap. brottsbalken eller lagen (1982:316) med förbud mot könsstympning av kvinnor, bör en polisanmälan skyndsamt göras, såvida

det inte strider mot barnets bästa. Om det är oklart huruvida en polisanmälan ska göras, bör polis eller åklagare konsulteras.

Socialtjänsten har även enligt 4 kap. 11 § SOSFS 2014:5 en skyldighet att dokumentera en polisanmälan och som allmänt råd anges att om man avstått från att göra en polisanmälan bör skälen till detta framgå av journalen.

Kan barn ta del av insatser utan individuell behovsprövning?

Det beror på hur gammal barnet är. För barn som inte har fyllt 15 krävs vårdnadshavarens samtycke för att erbjuda insatser utan individuell behovsprövning. För barn som har fyllt 15 år har dock socialnämnden, under vissa förutsättningar, möjlighet att tillhandahålla insatser utan individuell behovsprövning utan samtycke från vårdnadshavare.⁴

Kan barn som utsatts för våld få insatser utan individuell behovsprövning?

Ja, det är möjligt, men inte utan att nämnden fattat beslut om vilka insatser det gäller. Varje enskild kommun får ta ställning till om och hur insatser ska tillhandahållas utan individuell behovsprövning.⁵ I förarbetena till lagen nämns bland annat våldsutsatta som en grupp som skulle kunna erbjudas insatser utan individuell behovsprövning.⁶ Det är dock viktigt att kommunen gör en analys av vad

den vill uppnå genom att ge en insats utan individuell behovsprövning, till exempel om barnet behöver placeras utanför det egna hemmet eller få kontaktfamilj eller kontaktperson.⁷

Fotnoter

1. Prop. 2024/25:89 sid 442, 19 kap. SoL
2. Prop. 2024/25:89 sid 458-463, 20 kap. SoL, Socialstyrelsen. (2022). Nya föreskrifter och allmänna råd om våld i nära relationer – Meddelandeblad (Artikelnummer: 2022-6-8012).
3. Prop. 2024/25:89 sid 403, 19 kap. SoL
4. Prop. 2024/25:89 Sid 469-478, 21 kap. SoL.
5. 11 kap. 5 § SoL
6. Prop. 2024/25:89 sid 325
7. 11 kap. 5 § SoL

**FÖLJANDE INFORMATION ÄR FRAMTAGEN
AV BARNAFRID I DIALOG
MED SOCIALSTYRELSEN.**

